

افزایش سازگاری تحصیلی دانش آموزان در زمان شیوع بحران های جهانی (مورد مطالعه: در زمان شیوع بحران کووید-۱۹)

شهربانو شهدادی^۱، مریم شهدادی^۲، مرتضی اکبریان^۳، سعیده آغویی^۴

^۱دکترای تربیت بدنی و علوم ورزشی، دبیر آموزش و پرورش استان گلستان- شهرستان رامیان (نویسنده مسئول)

^۲کارشناس ارشد تربیت بدنی، دبیر آموزش و پرورش استان گلستان- شهرستان گنبد.

^۳کارشناس تربیت بدنی، دبیر آموزش و پرورش استان گلستان- شهرستان علی آباد کتول.

^۴کارشناس تربیت بدنی، دانشگاه شمس، گنبد کاووس.

چکیده

در بحران های شدید مانند ویروس کرونا، سازگاری تحصیلی دانش آموزان دستخوش تغییرات عمیقی می شود. در بحران کووید-۱۹ با مجازی شدن آموزش، عدم آشنایی دانش آموزان با آموزش مجازی و کمتر شدن ارتباط فیزیکی و عاطفی میان معلم و دانش آموزان؛ سبب ناسازگاری تحصیلی شدید دانش آموزان شد؛ بنابراین پژوهش حاضر با هدف سازگاری تحصیلی دانش آموزان در دوران بحران کووید-۱۹ اجرا شد. پژوهش حاضر اقدام پژوهی از نوع کمی- توصیفی است. جهت گردآوری اطلاعات از ۱- نظرسنجی از والدین ۲- استفاده از پرسشنامه سازگاری تحصیلی ۳- مصاحبه با دانش آموزان ۴- مصاحبه با مدیر آموزشگاه استفاده شد و پس از گردآوری اطلاعات به تجزیه و تحلیل اطلاعات به دست آمده پرداختیم. سپس با توجه به تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده به طراحی راهکارهای پیشنهادی در در سه بعد اساسی شامل ۱- حمایت آموزشی ۲- حمایت رفتاری و ۳- حمایت روانی پرداخته شد و هر بعد نیز خود جهت حمایت از دانش آموزان شامل زیرموضوع هایی بود. پس از ۴۷ روز از اجرای راهکارهای پیشنهادی نتایج شواهد ۲ نشان داد که مشکلات ناسازگاری تحصیلی دانش آموزان آموزشگاه شهید مدنی با پیشرفت تحصیلی بالا و متوسط تا حد خیلی زیادی برطرف شد اما مشکل ناسازگاری تحصیلی دانش آموزان با پیشرفت تحصیلی اندک به طور کامل رفع نشده و باید راهکارهای جدیدی در این مورد و برای این دسته از دانش آموزان در نظر گرفته شود.

واژه های کلیدی: سازگاری تحصیلی، بحران، کووید-۱۹

مقدمه:

سازگاری را می توان ظرفیت تبدیل و تحول، تطبیق و سازگاری و توان مقابله با تنش و بحران های اجتماعی نامید. با توجه به اینکه ویروس نوظهور کرونا در این مدت کوتاه جای خود را در زندگی انسان ها باز کرده و شیوه های زندگی را تغییر داده است، نیاز است تا با آگاهی افزایی در این خصوص (سازگاری و بالا بردن سطح آن) بین دانش آموزان از طرق مدرسه که وظیفه آموزش را برعهده دارد، آموزش داده شود (حقانی و حیدری، ۱۴۰۰).

سازگاری بدین معنا نیست که استرس را از بین ببرد یا سبب حذف سختی های زندگی شود، افرادی که سازگاری بالا دارند، نیز مانند بقیه زندگی پر از فراز و نشیب دارند اما می دانند که چگونه باید این شرایط سخت و دردناک را مدیریت کنند. آن ها هم از لحاظ احساسی درد و غم را تجربه می کنند اما توانایی مدیریت شرایط خود را دارند و توانایی غلبه بر تنوع و تغییرات زندگی خود را داشته و زندگی را ادامه می دهند. این افراد نه تنها می توانند مشکلات زندگی را تحمل کنند، بلکه قادر هستند از دیگران هم حمایت عاطفی داشته باشند و در غم دیگران هم شریک بوده و به آن ها نیز کمک کنند که دوباره سر حال شوند. نتیجه این که سازگاری از مهارت های قابل آموزش است، یعنی پدیده ای ذاتی نیست بلکه از طریق آموزش، یادگیری و تجربه حاصل می شود (چن و تسای، ۲۰۱۱).

از مهمترین انواع سازگاری که با زندگی تحصیلی دانش آموزان پیوند دارد، سازگاری تحصیلی^۱ است که تأثیر بسیار عمیقی بر یادگیری و پیشرفت دانش آموزان دارد (باچم و کاسی، ۲۰۱۸). متأسفانه با شروع بحران کووید-۱۹ و مجازی شدن آموزش ها از طریق برنامه شاد، سازگاری تحصیلی دانش آموزان به شدت دچار دستخوش شده و بیشتر دانش آموزان با فضای جدید آموزش، گروهبندی برای آموزش و آموزش مجازی سازگاری ندارند و موجب تأثیر منفی زیادی بر نگرش و یادگیری آنان شده است (حقانی و حیدری، ۱۴۰۰). سازگاری تحصیلی ناظر به توانمندی فراگیران در انطباق با شرایط و الزامات تحصیل و همچنین نقش هایی است که مدرسه به عنوان یک نهاد اجتماعی فرا روی آنها قرار می دهد (لام، مک هیل، لام، چانگ و چیونگ، ۲۰۲۱).

لذا با توجه به اهمیت موضوع و آشکار شدن ناسازگاری تحصیلی دانش آموزان در دوران بحران کووید-۱۹؛ اقدام پژوهی حاضر با هدف سازگاری تحصیلی دانش آموزان در دوران شیوع بحران هایی شبیه بحران کووید-۱۹ طراحی و اجرا شد. قابل ذکر است پژوهش حاضر براساس مراحل اقدام پژوهی مورد نظر قاسمی پویا (۱۳۸۹)، انجام می شود. مراحل پژوهش در عمل از دیدگاه قاسمی پویا، عبارتند از:

- مقدمه یا بیان مسأله
- توصیف وضعیت موجود و تشخیص مسأله
- گردآوری اطلاعات (شواهد ۱)
- تجزیه و تحلیل و تفسیر داده ها
- انتخاب راه جدید و نظارت بر آن
- اجرای طرح جدید و نظارت بر آن
- گردآوری اطلاعات (شواهد ۲)
- ارزیابی تأثیر اقدام جدید و تعیین اعتبار آن

^۱ Cheng & Tsai

^۲ Academic Adjustment

^۳ Bachem & Casey

^۴ Lam, McHale, Lam, Chung & Cheung

- تجدید و اصلاح و نوشتن بحث و نتیجه گیری

توصیف وضع موجود و تشخیص مسأله

یکی از مشکلاتی که در شرایط شیوع کرونا، به دلیل تعطیلی مدارس، برای کودکان و نوجوانان بوجود آمده است، مشکلات آموزشی است (توکورو^۵، ۲۰۲۰). قرنطینه، تعطیلی مدارس و فاصله گذاری اجتماعی، تغییراتی در نحوه تعامل کودکان و نوجوانان با خویشاوندان، گروه همسال و معلمان ایجاد می کند. در شرایط قرنطینه کلاس های درس به صورت آنلاین یا تلفیقی برگزار می شوند. کاهش زمان آموزش و کیفیت نامناسب خدمات آموزش آنلاین، عملکرد تحصیلی یادگیرندگان را کاهش داده است. حتی دانش آموزانی که از امکانات مناسب برای دسترسی به اینترنت و کلاس های آنلاین برخوردارند، گزارش می دهند که برنامه آموزش آنلاین حتی از کلاس های معمولی استرس زاتر است. در کلاس های درس عادی مشارکت در فرآیند یادگیری و حمایت همکلاسی ها استرس را کمتر و قابل کنترل تر می کند (انگری^۶، ۲۰۲۰) در حالی که در کلاس های آنلاین، اغلب مشارکت یادگیرندگان و حمایت آنان از یکدیگر به حداقل می رسد. به علاوه در کلاس های آنلاین نقش معلمان، و راهبردهای تدریس معلمان تغییر می کند و دانش آموزان لازم است خودشان را با این تغییرات سازگار کنند (گانیه و والترز^۷، ۲۰۱۹) این مشکلات سطح استرس، اضطراب و ناسازگاری تحصیلی یادگیرندگان را بالا می برد (علی پور، قدمی، علی پور و عبدالله زاده، ۱۳۹۸).

از عوامل مهمی که در سازگاری تحصیلی دانش آموز نقش مهمی ایفا می کند. عوامل مربوط به مدرسه و محیط یادگیری است. جو مدرسه، فضای آموزشی و امکانات آموزشی مدارس، برنامه های آموزشی و فرهنگی تفریحی مدارس می تواند باعث سازگاری تحصیلی و انطباق هر چه بیشتر دانش آموزان با شرایط مدارس گردد (مرادی، کشکولی و ناصری، ۱۳۹۴). درواقع، دانش آموزی که تا قبل از شیوع همه گیری این ویروس طبق روال همیشگی به صورت حضوری در کلاس های آموزشی شرکت می کردند، حال بعد از شیوع این بیماری مجبور به ماندن در خانه و یادگیری از طریق برنامه آنلاین شاد شده اند. در چنین محیط آموزشی نیز معلم به عنوان یک منبع برجسته حمایتی از دانش آموزان محسوب می شود که به نوبه خود موجب درگیری تحصیلی دانش آموزان می شود و می تواند سبب سازگاری دانش آموزان با فعالیتهای آموزشی جدید شود (محمدي باغملایی و یوسفی، ۱۳۹۹).

بنابراین در شرایط قرنطینه خانگی ناشی از کووید-۱۹، تعطیلی مدارس و مشکلات عدیده آموزشی سبب بروز ناسازگاری تحصیلی در دانش آموزان بخصوص دانش آموزان دوره ابتدایی شده است که تلاش معلمان باید در جهت افزایش کیفیت ارتباط با دانش آموزان و ارائه راهکارهای مفید باشد تا سبب سازگاری دانش آموزان با شرایط جدید شوند و دانش آموزان کمترین آسیب را در این دوران ببینند.

بنابراین با توجه به مطالب بالا به دنبال پاسخگویی به سؤالات زیر هستیم:

هدف کلی:

چگونه می توانیم در دوران شیوع ویروس کرونا و بحران های مشابه کووید-۱۹ سبب سازگاری تحصیلی دانش آموزان شویم؟

اهداف جزئی:

۱. چگونه می توانیم مؤلفه های ناسازگاری تحصیلی را در دانش آموزان شناسایی و رفع کنیم؟

^۵ Toquero

^۶ Angdhir

^۷ Gagne & Walters

۲. چگونه می‌توانیم با ارائه راهکارهای کارشناسانه سبب سازگاری و رغبت تحصیلی دانش‌آموزان در دوران شیوع بحران‌هایی شبیه بحرات کووید-۱۹ شویم؟

گردآوری اطلاعات (شواهد)

جهت روشن شدن موضوع و رسیدن به دیدگاهی منسجم درباره وضع موجود از دو دسته داده‌های کمی و کیفی استفاده شد، که داده‌های به دست آمده ما را در جهت توصیف وضع کنونی دانش‌آموزان و پی بردن به دلایل بروز ناسازگاری، یاری نمودند. برای گردآوری اطلاعات در مورد ناسازگاری تحصیلی دانش‌آموزان آموزشگاه شهید مدنی از ۱- نظرسنجی از والدین ۲- استفاده از پرسشنامه سازگاری تحصیلی ۳- مصاحبه با دانش‌آموزان ۴- مصاحبه با مدیر آموزشگاه استفاده شد؛ که در ادامه به تشریح هر کدام خواهیم پرداخت.

۱- **نظرسنجی از والدین:** با توجه به مجازی شدن آموزش و قرنطینه خانگی در دوران کووید-۱۹ اولین نشانه‌های ناسازگاری تحصیلی توسط والدین مشاهده خواهد شد؛ بنابراین در مورد مشاهده رفتارهای ناسازگارانه تحصیلی دانش‌آموزان از والدین نظرسنجی به عمل آمد.

نتایج نظرسنجی از والدین نیز تأیید کننده این واقعیت است که دانش‌آموزان دچار ناسازگاری تحصیلی شده‌اند. ۷۷٪ والدین اعتقاد دارند که فرزندانشان دچار ناسازگاری شده‌اند و بر عملکرد تحصیلی آن‌ها تأثیر گذاشته است.

۲- **استفاده از پرسشنامه سازگاری تحصیلی:** مطمئن‌ترین راه جهت اطمینان از این که دانش‌آموزان دچار ناسازگاری تحصیلی شده‌اند؛ استفاده از پرسشنامه و تکمیل آن توسط شاگردان است. بنابراین پرسشنامه سازگاری تحصیلی سینگ و سینگ (۱۹۹۷) به طور تصادفی ساده در اختیار ۲۵ نفر از دانش‌آموزان کلاس چهارم- پنجم و ششم آموزشگاه شهید مدنی قرار گرفت و به صورت مجازی و در بستر برنامه شاد به سؤالات جواب دادند.

سینگ و سینگ پرسشنامه سازگاری را با ۶۰ سؤال به صورت بله و خیر در سه حوزه (هر حوزه ۲۰ سؤال) سازگاری هیجانی، سازگاری اجتماعی و سازگاری تحصیلی طراحی کردند. در پژوهش حاضر صرفاً مقیاس سازگاری تحصیلی (ردیف سؤال‌های ۴۰ تا ۶۰) مدنظر قرار گرفته است. نمره هر فرد در حوزه سازگاری مشخص کننده میزان سازگاری فرد در آن حوزه می‌باشد به ترتیبی که هرچه نمره پایین‌تر باشد سازگاری بالاتر است. برای پاسخ‌هایی که نشانگر سازگاری است نمره صفر و در غیر این صورت نمره یک منظور می‌شود (سینگ و سینگ، ۱۹۹۳). کرمی، ترجمه و هنجاریابی را با نام سیاهه سازگاری سینگ و سینگ انجام داد و به همین نام معروف شد (کرمی، ۱۳۸۲).

توجه: هر چه نمره افراد به سمت صفر باشد نشانه سازگاری تحصیلی بالاتر است.

جدول ۱: پرسشنامه سازگاری تحصیلی

ردیف	سؤالات	بله	خیر
۱	آیا آنچه را که خوانده‌اید به زودی فراموش می‌کنید؟		
۲	آیا از امتحان می‌ترسید؟		
۳	آیا فهمیدن مطالبی که معلم در کلاس درس می‌دهد برای شما مشکل است؟		
۴	آیا می‌توانید از درس هایی که در کلاس تدریس می‌شود به درستی یادداشت بردارید؟		
۵	آیا هنگامی که معلم در کلاس درس می‌دهد احساس خستگی می‌کنید؟		
۶	آیا از درس دادن معلم خود راضی هستید؟		
۷	آیا فکر می‌کنید معلمان توجهی به مشکلات شما ندارد؟		
۸	آیا از درس خواندن خودتان راضی هستید؟		
۹	آیا برایتان سخت است مطالبی را مطالعه کنید؟		
۱۰	آیا معلمان همیشه آماده ی حل مشکلات درسی شماست؟		
۱۱	آیا در مدرسه معلم شما را تشویق می‌کنند؟		
۱۲	آیا بیشتر اوقات در مدرسه نمره‌های کم می‌گیرید؟		
۱۳	آیا روزهای تعطیل را بهتر از مدرسه دوست دارید؟		
۱۴	آیا اغلب با همکلاسی‌هایتان دعوا می‌کنید؟		
۱۵	آیا اغلب معلمان شما را به خاطر درس و مشق، دعوا و سرزنش می‌کند؟		
۱۶	آیا به معلمان خود با احترام نگاه می‌کنید؟		
۱۷	آیا به درسی که معلم در کلاس می‌دهد توجه می‌کنید؟		
۱۸	آیا از کتابخانه مدرسه کتاب و مجله به امانت گرفته و مطالعه می‌کنید؟		
۱۹	آیا در بحث‌ها و گفتگوها شرکت می‌کنید؟		
۲۰	آیا به مدرسه و برنامه‌های درسی علاقمند هستید؟		

میانگین نمرات ۲۵ نفر پاسخ دهنده به پرسشنامه سینه‌ها و سینگ برابر ۰/۶۷ بود که نشانگر ناسازگاری دانش‌آموزان است. بنابراین با تعمیم نتایج به دست آمده به کل آموزشگاه شهید مدنی، می‌توان نتیجه گرفت که دانش‌آموزان آموزشگاه شهید مدنی دچار ناسازگاری شده‌اند.

۳- **مصاحبه با دانش‌آموزان:** با خود دانش‌آموزان نیز جهت کسب اطلاعات بیشتر و ارائه راهکارها مصاحبه‌هایی انجام گرفت. به طور تصادفی با ۱۱ دانش‌آموز (زرنگ - متوسط - دیرآموز) مصاحبه‌های بدون ساختار صورت گرفت. هر چند نتیجه مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که دانش‌آموزان زرنگ کمتر دچار ناسازگاری شده‌اند اما آن‌ها نیز با توجه به شرایط بحرانی و عدم خودتنظیمی در آموزش مجازی دچار ناسازگاری تحصیلی شده‌اند.

مهمترین دلایل ناسازگاری تحصیل دانش‌آموزان را از زبان خودشان می‌توان به شرح زیر بیان نمود:

- سنجش‌های غیر واقعی در شبکه شاد
- تشویق اکثر همسالان به درس نخواندن
- عدم غلبه بر استرس و اضطراب ناشی از کرونا
- قطع روابط اجتماعی
- از بین رفتن لذت یادگیری
- عدم تشخیص دانش‌آموزان فعال و غیر فعال
- جذاب نبودن تدریس آموزگاران در فضای شاد

- کپی بودت اکثر تدریس های آموزگاران
- رواج تقلب
- از بین رفتن جایگاه معلم در آموزش مجازی و عدم تأثیرگذاری در هدایت یادگیری دانش آموزان
- عدم رضایت از درس خواندن خودشان
- عدم پاسخ گویی معلمان
- کم رنگ شدن عدالت آموزشی

۴- **مصاحبه با مدیر آموزشگاه:** جهت روشن شدن این موضوع که آیا همه دانش آموزان آموزشگاه شهید مدنی دچار ناسازگاری تحصیلی شده اند یا فقط این ناسازگاری در بین برخی از دانش آموزان وجود دارد، با مدیریت آموزشگاه شهید مدنی مصاحبه بدون ساختار انجام شد.

مدیریت آموزشگاه نیز اظهار داشتند که وضعیت تحصیلی دانش آموزان بسیار نامطلوب است و بالای ۹۰ درصد دانش آموزان نتوانسته اند با شرایط جدید آموزشی در بحران کوید-۱۹ سازگار شوند. همچنین مدیریت آموزشگاه اظهار داشتند که میزان این ناسازگاری تحصیلی در پایه های تحصیلی پایین تر (بخصوص کلاس اول و دوم و سوم) بسیار بیشتر است. مدیریت آموزشگاه اظهار داشتند که افت تحصیلی شدید، عدم رضایت معلمان، استرس و اضطراب بالا، پایین آمدن سلامت روان، رواج دروغ گویی و تقلب، عادی شدن غیبت و عادی شدن نمرات پایین برای دانش آموزان؛ همگی نشان از ناسازگاری تحصیلی دانش آموزان است که باید هر چه سریعتر برای برون رفت از وضع موجود راهکارهایی اندیشیده شود.

تجزیه و تحلیل داده ها

نتایج جمع آوری اطلاعات و شواهد ۱ نشان می دهد که اغلب دانش آموزان آموزشگاه شهید مدنی با توجه به قرارگیری در بحران کووید-۱۹ و مجازی شدن آموزش در بستر شاد دچار ناسازگاری تحصیلی شده اند و باید مداخله هایی جهت رفع این مشکل انجام شود.

همچنین پس از جمع آوری اطلاعات و شواهد از یک نفر متخصص در زمینه تجزیه و تحلیل محتوا و یک نفر روانشناس و متخصص در زمینه تربیتی خواسته شد تا به ما در تجزیه و تحلیل اطلاعات کمک کنند تا به بهرین راهکارها و اقدامات برسیم. با توجه به بررسی ها و تجزیه و تحلیل هایی که بر روی نظرسنجی از والدین، نتایج بررسی پرسشنامه سازگاری تحصیلی سینه ها و سینگ (۱۹۹۷) و مصاحبه با خود دانش آموزان و مدیریت آموزشگاه انجام شد، علل ناسازگاری تحصیلی دانش آموزان در ۳ بعد دسته بندی شد که در زیر آمده است:

- بعد آموزشی
- بعد رفتاری
- بعد روانی

ارائه یا انتخاب انتخاب راه حل جدید متناسب با اطلاعات تجزیه و تحلیل شده:

با در نظر گرفتن نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل اطلاعات و دانش پشتیبان و کمک گرفتن از متخصصان حوزه تحلیل محتوا و روانشناسی سعی شد بهترین و کاربردی ترین راه حل ها جهت رفع ناسازگاری تحصیلی دانش آموزان طراحی شود. با توجه به اینکه نتایج تجزیه و تحلیل شواهد ۱ نشان داد که، علل ناسازگاری تحصیلی دانش آموزان آموزشگاه شهید مدنی مربوط به ۳ بعد آموزشی، رفتاری و روانی است بنابراین برای هر بعد راهکارهایی طراحی شد که در ادامه بحث شده است.

۱- **بعد آموزشی:** حمایت آموزشی به تمامی رفتارهایی از سوی معلم اشاره می شود که وی جهت ارتقاء روند آموزش به کار می گیرد. در حمایت آموزشی کارآمد از سوی معلم دانش آموزان هرگز به صورت انفعالی کسب دانش نمی کنند، بلکه از طریق تعامل با محیط و تجربه دست به خلق می زنند؛ لذا محیط آموزشی طوری در نظر گرفته می شود که موجب تسهیل این تعامل شود.

۲- بعد رفتاری: حمایت رفتاری زمانی اتفاق می افتد که معلم از تقویت کننده های موثر جهت افزایش رفتارهای مثبت و مطلوب دانش آموزان استفاده کند. درواقع زمانی که معلمان دانش آموزان را تحسین و تشویق می کنند انگیزه او را برای ادامه فعالیت های مثبت اش افزایش می دهند. این امر کمک می کند تا دانش آموزان به ادامه روند تدریس و آموزش علاقه مند شده و فراوانی رفتارهای سازگارانه آن ها افزایش پیدا کند.

۳- بعد روانی: در کلاس درس غالباً مجموعه عوامل متعددی دست به دست هم می دهند و جو روانی به خصوصی را در کلاس پدید می آورند. از این رو معلم در کلاس درس خود بایستی برای ایجاد یک جو سالم روانی کوشش کند و در راستای نیل به این منظور، می بایست از همه عوامل دخیل در این مسأله کمک بگیرد. مثلاً: صدای شاداب، آرامبخش و طبیعی معلم به ایجاد فضای آرام و خالی از تنش در کلاس درس کمک می کند؛ به خصوص آن که در چنین مواقعی فراگیرندگان نیز مایلند تا کیفیتی مشابه با صدای معلم را منعکس نمایند. عکس این قضیه نیز صادق است؛ یعنی صدای خشن و با مضطرب به ایجاد فضای متشنج در کلاس کمک می کند.

اجرای راه حل ها و کنترل و نظارت بر آنها:

مراحلی را که با کمک متخصصان و در نظر گرفتن نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل اطلاعات و دانش پشتیبان طراحی شد و شامل ۳ بعد اساسی شامل ۱- بعد آموزشی ۲- بعد رفتاری و ۳- بعد روانی بود؛ برای هر بعد حمایت و راهکارهای بنیادی طراحی و در سطح آموزشگاه شهید مدنی به اجرا درآوردیم و از دانش آموزان، والدین و مدیر مدرسه خواستیم تا نسبت به اجرای آن پایبند باشند و خودم نیز هر روز نسبت به اجرای اقدامات نظارت کامل را داشتم و آنها را رعایت و در تدریس در شبکه شاد کاملاً رعایت می کردم.

گردآوری اطلاعات (شواهد ۲)

همانطور که در بخش توصیف موضوع موجود و شواهد ۱ بیان شد و داده ها و اطلاعات جمع آوری شده نشان داد، اکثر دانش آموزان آموزشگاه شهید مدنی با توجه به بحران کووید-۱۹ و آموزش در شبکه شاد، دچار ناسازگاری تحصیلی شده بودند. بنابراین برای رفع مشکل ناسازگاری تحصیلی دانش آموزان، اطلاعات جمع آوری شده توسط یک نفر متخصص و یک نفر روانشناس به دقت تجزیه و تحلیل شد و راهکارهایی جهت رفع مشکل ارائه شد که شامل سه بعد ۱- حمایت آموزشی ۲- حمایت رفتاری و ۳- حمایت روانی بود.

در این قسمت یعنی گردآوری شواهد ۲ «که مربوط به ۴۷ روز پس از اجرای راهکارهای اجرا شده می باشد» به منظور کارایی و اعتبار راه حل های اجرا شده، نتایج حاصله در قالب داده های کمی و کیفی دوباره به شرح زیر جمع آوری شد.

۱- **نظرسنجی از والدین:** بعد از اجرای راهکارهای طراحی شده به منظور تأثیر اجرای آنها؛ دوباره در مورد ناسازگاری تحصیلی دانش آموزان و نشانگان آن از والدین در بستر برنامه شاد نظرسنجی به عمل آمد.

نتایج نظرسنجی نشان می‌دهد که خوشبختانه ۶۳ درصد دانش‌آموزان با شرایط آموزش جدید آموزشی و آموزش در فضای مجازی خود را سازگار کرده‌اند و به اهمیت موضوع پی برده‌اند.

۲- اجرای دوباره پرسشنامه سازگاری تحصیلی سینه‌ها و سینگ (۱۹۹۷):

پرسشنامه سازگاری تحصیلی سینه‌ها و سینگ (۱۹۹۷) دوباره در اختیار همان ۲۵ نفری که در مرحله گردآوری شواهد ۱ قرار گرفته بود، قرار گرفت. و از آن‌ها خواسته شد که به صورت مجازی و در بستر برنامه شاد به سؤالات جواب دادند. میانگین نمرات ۲۵ نفر پاسخ دهنده به پرسشنامه سینه‌ها و سینگ در مرحله دوم برابر ۲۷/۰+ بود که نشان می‌دهد که ناسازگاری تحصیلی دانش‌آموزان آموزشگاه شهید مدنی تا حد زیادی کاهش یافته است و راهکارهای اجرا شده مؤثر واقع شده‌اند.

۳- مصاحبه با دانش‌آموزان پایه چهارم بعد از اجرای راهکارها:

دوباره به طور تصادفی با ۹ دانش‌آموز که از لحاظ پیشرفت تحصیلی متفاوت بودند (زرنگ- متوسط- دیرآموز) مصاحبه‌های بدون ساختار صورت گرفت. نتایج مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که راهکارهای اجرا شده در ۳ بعد در راستای حمایت آموزشی- رفتاری و روانی بیشترین تأثیر را بر دانش‌آموزان باهوش و متوسط داشته است و متأسفانه هنوز دانش‌آموزان دیرآموز دارای نشانه‌های ناسازگاری تحصیلی هستند.

دانش‌آموزان باهوش و متوسط اذعان داشتند که انگیزه تحصیلی‌شان را مجدد بدست آورده و خود را با شرایط آموزش مجازی وفق داده‌اند و به این نتیجه رسیده بودند که باید خود را با این شرایط سازگار کنند و آن را انکار نکنند تا در آینده کمترین آسیب را ببینند.

۴- مصاحبه با مدیریت آموزشگاه:

در مورد راهکارهای طراحی شده و تأثیر آن بر روی ناسازگاری تحصیلی دانش‌آموزان با مدیریت آموزشگاه شهید مدنی مصاحبه‌ای طراحی و تشکیل شد. هر چند مدیریت آموزشگاه زیاد در جریان تأثیر و کارایی راهکارها بر روی دانش‌آموزان قرار نداشت اما در مورد راهکارها اظهار داشتند که راهکارهای طراحی شده تا حد بسیار زیادی می‌تواند مشکل ناسازگاری تحصیلی دانش‌آموزان در آموزش مجازی را رفع کند و در صورت اثبات کارایی و تأثیر باید در سطح آموزشگاه و سایر پایه‌های دیگر نیز به اجرا دربیانند.

تجزیه و تحلیل داده ها و ارزشیابی تأثیر اقدام جدید:

پس اجرای راهکارها و گردآوری شواهد ۲ و مقایسه آنها با خود اندیشیدیم که در طول این پژوهش:

- تاچه اندازه در تجزیه و تحلیل دقیق اطلاعات و تدوین راهکارهای مؤثر موفق بوده ایم؟
- تا چه اندازه توانسته ایم در حمایت آموزشی دانش آموزان موفق عمل کنیم؟
- تا چه اندازه توانسته ایم در حمایت رفتاری دانش آموزان موفق عمل کنیم؟
- تا چه اندازه توانسته ایم در حمایت روانی دانش آموزان موفق عمل کنیم؟
- TM چند درصد دانش آموزان از ناسازگاری تحصیلی فاصله گرفته اند؟
- تا چه اندازه انگیزه دانش آموزان برانگیخته شد؟

جهت پاسخ به سوالات طرح شده بعد از چند جلسه و شواهد گردآوری شده بعد از اجرای راهکارهای پیشنهادی و همچنین گزارش هایی که از والدین و خود دانش آموزان دریافت نمودم و ارزشیابی های مستمری که انجام گرفت متوجه شدم که بالای ۸۰ درصد دانش آموزان به اهداف مورد نظر رسیده اند و پروژه اقدام پژوهی با موفقیت به انجام رسیده است.

بعد از اجرای راه حل های تدوین شده، مشکلات ناسازگاری دانش آموزان (باهوش و متوسط) تا حد خیلی زیادی برطرف شد اما متأسفانه مشکل ناسازگاری دانش آموزان کند فهم زیاد به طور کامل رفع نشد و باید راهکارهای جدیدی در این مورد و برای این دسته از دانش آموزان در نظر گرفته شود.

بحث و نتیجه گیری

بحران ویروس کووید-۱۹^۸ تمام جهان را درگیر کرده و طبق اعلام یونسکو^۹ بیشتر از ۹۰٪ دانش آموزان جهان تحت تأثیر قرار گرفته و آموزش های رسمی آن ها تعطیل شده است. این شرایط به گونه ای است که از جنگ جهانی دوم به این سو، نظیر چنین حادثه ای را جهان به خود ندیده است و تأثیر آن در کشورهای مختلف، متفاوت است (علی پور، قنبری، رفیعی و هاشمی، ۱۴۰۰). با وجود پیگیری آموزش از طریق برنامه شاد و ارائه آموزش های جبرانی اما همچنان تعطیلی مدارس بیشترین جنبه منفی را بر دانش آموزان (به خصوص دانش آموزان ابتدایی) داشته است (مصیبی، میر صالح و اردکانی، ۱۴۰۰) و بر تمامی ابعاد تحصیلی مانند: افت تحصیلی، سازگاری تحصیلی، موفقیت تحصیلی، مشکلات پیچیده تحصیلی، استرس و اضطراب تحصیلی، افزایش ترک تحصیلی و تکرار نرخ پایه، اشتیاق تحصیلی، انگیزه تحصیلی، دانش آموزان اثرات نامطلوب عمیقی داشته است. دانش آموزان آموزشگاه شهید مدنی نیز از این قاعده مستثنی نبوده و با شروع و ادامه بحران کووید-۱۹ دچار مشکلات متعدد تحصیلی شده اند. اما مشکلی که با توجه به مجازی شدن آموزش در بستر شاد بیشتر از همه در میان دانش آموزان مشاهده می شد، مشکل ناسازگاری تحصیلی دانش آموزان بود؛ بنابراین همه دغدغه ما این بود که در این بحران بوجود آمده مشکل ناسازگاری تحصیلی دانش آموزان را حل کنیم تا به یادگیری آنها صدمه ای وارد نشود و نسبت به تحصیل و آموزش ناامید نشوند.

بنابراین اقدام پژوهی حاضر با هدف هدف سازگاری تحصیلی دانش آموزان آموزشگاه شهید مدنی در دوران بحران کووید-۱۹ طراحی و اجرا شد. بنابراین پس از گردآوری شواهد و اطلاعات، مراجعه به پیشینه پژوهش و مشورت با متخصصان راه حل هایی جهت رفع مشکل ناسازگاری تحصیلی دانش آموزان طراحی و در سطح آموزشگاه شهید مدنی به اجرا درآمدند. جهت گردآوری اطلاعات از ۱- نظرسنجی از والدین ۲- استفاده از پرسشنامه سازگاری تحصیلی ۳- مصاحبه با دانش آموزان ۴- مصاحبه با مدیر آموزشگاه استفاده شد و پس از گردآوری اطلاعات به تجزیه و تحلیل اطلاعات به دست آمده پرداختیم.

سپس باتوجه به تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده به طراحی راهکارهای پیشنهادی در سه بعد اساسی شامل ۱- حمایت آموزشی ۲- حمایت رفتاری و ۳- حمایت روانی پرداخته شد و هر بعد نیز خود جهت حمایت از دانش آموزان شامل

^۸-Corona virus

^۹-UNESCO

زیرمولفه‌هایی بود. پس از ۴۷ روز از اجرای راهکارهای پیشنهادی نتایج شواهد ۲ نشان داد که مشکلات ناسازگاری تحصیلی دانش‌آموزان آموزشگاه شهید مدنی با پیشرفت تحصیلی بالا و متوسط تا حد خیلی زیادی برطرف شد اما مشکل ناسازگاری تحصیلی دانش‌آموزان با پیشرفت تحصیلی اندک به طور کامل رفع نشده و باید راهکارهای جدیدی در این مورد و برای این دسته از دانش‌آموزان در نظر گرفته شود.

پیشنهادهای:

- مشکلات کلاس درسی را از طریق پژوهش حل کنیم و همواره راه‌حل علمی برای آنها پیدا کنیم.
- اقدام پژوهی حاضر در سایر مدارس ابتدایی و مقاطع دیگر نیز تکرار شود تا به یک مدل نظری قوی در مبحث ناسازگاری تحصیلی دانش‌آموزان برسیم.
- هر دانش‌آموز باید به عنوان یک واحد مستقل در نظر گرفته شود و مشکلاتش باید شناسایی و از طریق پژوهش و اصولی حل شود.

منابع:

۱. حقانی‌زمیدانی، مجتبی و حیدری‌لاکه، زهرا (۱۴۰۰). نقش معلمان در سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان در دوره شیوع ویروس کرونا: مطالعه کیفی. *رویش روانشناسی*، ۱۰(۱۰)، ۱۰۹-۱۱۸.
۲. عالی‌پو، علیرضا؛ عنایتی، ترانه و طالع‌پور، محمدرضا (۱۳۹۷). تحلیل میزان سازگاری دانشجویان با محیط دانشگاه علوم دریایی. *نشریه آموزش علوم دریایی*، ۵(۳)، ۶۴-۷۶.
۳. عزیزی‌نژاد، بهاره (۱۳۹۵). نقش حمایت اجتماعی مدارس بر سازگاری تحصیلی: اثر میانجی رضایت از مدرسه، امیدواری و خودکارآمدی دانش‌آموزان. *فصلنامه علمی پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی*، ۴(۱۳)، ۵۷-۶۸.
۴. علی‌پور، احمد؛ قدمی، ابوالفضل؛ علی‌پور، زهرا و عبدالله‌زاده، حسن (۱۳۹۸). اعتباریابی مقدماتی مقیاس اضطراب بیماری کرونا (CDAS) در نمونه ایرانی. *فصلنامه علمی-پژوهشی روانشناسی سلامت*، ۸(۳۲)، ۱۶۳-۱۷۵.
۵. علی‌پور، زینب؛ قنبری حمیدآبادی، مهدیه؛ رفیعی، مانده و السادات هاشمی، عاطفه (۱۴۰۰). بررسی چالش تعطیلات دوران کرونا و افت تحصیلی فراگیران نظام تعلیم و تربیت: ارائه راهکاری های متناسب. *رویکردی نو در علوم تربیتی*، ۳(۲)، ۲۱-۱۶.
۶. محمدی باغملایی، حیدر و یوسفی، فریده (۱۳۹۹). رابطه ساختاری تعامل معلم-دانش‌آموز، درگیری تحصیلی و سازگاری دانش‌آموزان با مدرسه. *مجله مطالعات آموزش و یادگیری*، ۱۰(۲)، ۷۵-۹۹.
۷. مرادی، روح‌اله؛ انصاری، سمیرا؛ کشکولی، فرج و ناصری، الهام (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین جو یادگیری و سازگاری تحصیلی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه دوم شهرستان سپیدان. *چهارمین کنفرانس بین‌المللی روانشناسی و علوم اجتماعی*، ایران، تهران.
۸. مصیبی، ملیحه؛ رضاپور میرصالح، یاسر و بهجتی‌اردکانی، فاطمه (۱۴۰۰). مشکلات و چالش‌های آموزش مجازی در دوران شیوع ویروس کرونا در مقطع ابتدایی. *آموزش پژوهی*، ۷(۲۷)، ۶۵-۷۹.
۹. Angdhiri, R. P. (2020). *Challenges of home learning during a pandemic through the eyes of a student*. Jakarta Post, Jakarta.
۱۰. Bachem, R., & Casey, P. (2018). Adjustment disorder: a diagnosis whose time has come. *Journal of Affective Disorders*, 227, 243-253.
۱۱. Cheng, K., & Tsai, C. (2011). An investigation of Taiwan university students' perceptions of online academic help seeking and their web-based learning self-efficacy. *The Internet and Higher Education*, 14(3), 150-157.

۱۲. Keskin, Y., Keskin, S. C., & Kirtel, A. (2016). Examination of the Compatibility of the Questions Used by Social Studies Teachers in the Class with the Program Achievements According to the SOLO Taxonomy. *Journal of Education and Training Studies*, 4(4), 68-76.
۱۳. Lam, C. B., McHale, S. M., Lam, C. S., Chung, K. K. H., & Cheung, R. Y. M. (2021). Sibling relationship qualities and peer and academic adjustment: A multi-informant longitudinal study of Chinese families. *Journal of Family Psychology*, 3(9), 86-99.
۱۴. Toquero, C. M. (2020). Challenges and opportunities for higher education amid the COVID-19 pandemic: The Philippine context. *Pedagogical Research*, 5 (4), 1-5.